

(PLECS)

D'HISTÒRIA LOCAL

138

Directors: Ramon Arnabat,
Josep Santesmases
Compaginació: Natàlia Báscones
Disseny: Canseixanta
Tria de novetats: Pineda Vaquer
Dipòsit legal: B. 47.520-76
ISSN 1130-5150

CONTINGUTS

EDITORIAL: A 400 anys de l'expulsió...	1
TEMES 1: La historiografia sobre...	2
TEMES 2: El quart centenari ...	5
TEMES 3: Els moriscos catalans...	8
PATRIMONI: Els despoblats moriscs...	11
RESSENYES	12
TRIA DE NOVETATS	14
NOTICIARI	16

JOAN J. BUSQUETA. Universitat de Lleida

A 400 ANYS DE L'EXPULSIÓ DELS MORISCOS: ANTIGUES TESIS, NOUS ENFOCS

La commemoració dels quatre-cents anys de l'expulsió dels moriscos, entre 1609 i 1610, ha generat i està generant tot un conjunt de reflexions sobre diverses qüestions: el nombre de membres d'aquesta minoria que van haver de marxar; l'impacte social i econòmic immediat sobre les terres i poblacions d'origen; el nombre i el perquè de les famílies que es van poder quedar, fins i tot de les que van tornar; les condicions dels nous repobladors i la seva relació amb els antics senyors, entre ells la mateixa monarquia, o les conseqüències a mitjà i llarg termini en zones on aquesta població era més abundant. Són, sens dubte, problemes complexos que la historiografia recent està abordant a partir d'estudis locals més aprofundits o interdisciplinaris, l'edició crítica de fonts i la revisió dels estudis clàssics sobre el tema.

Plecs d'Història Local acull amb aquest dossier quatre treballs que ens posen sobre el rastre, tant d'antigues tesis i consideracions com dels nous enfocaments i noves perspectives d'estudi sobre un fet que, ja en el seu moment i durant molt de temps, motivà punts de vista i interpretacions enfrontades. Així, Manuel Ardit constata, per posar un exemple prou significatiu, com el problema encara és present en les discussions de les Corts de Cadis. Els articles de Manuel Ardit i de Manuel Lomas, ambdós de la Universitat de València, ens ofereixen una mostra de la producció historiogràfica sobre l'expulsió dels

moriscos de les terres valencianes; terres que veieren com, a partir del decret signat pel rei Felip III el setembre de 1609, un terç de la població havia d'abandonar les seves llars. Fou un fenomen de gran transcendència, com queda ben palès en el text de P. Costa sobre els despoblats moriscs de la Mari-

na Alta, una comarca on gairebé el 60% de la població pertanyia a la comunitat morisca. Finalment, Ignasi Fernández Terricabras ens acosta als moriscos catalans —«la tràgica dissort d'una minoria», titula encertadament—, el decret d'expulsió dels quals se signà el 17 d'abril de 1610. No eren molts i, a més, un contingent important no va ser expatriat, tot i que en algunes poblacions del Baix Segre, com Seròs o Aitona, els moriscos arribaven a representar el 75% dels habitants. Per altra banda, algunes de les imatges que ens podem fer a partir de la documentació que en resta són ben colpidores. L'historiador Josep Lladonosa va deixar dit que, al Rif, la gent de la població de Xauen (Marroc) afirmava amb orgull ser descendents dels moriscos de Lleida i tenir encara les claus de les cases que havien deixat el segle XVII, així com alguns tex-

tos religiosos que els seus avantpassats s'havien emportat amb l'expulsió. Les commemoracions han d'ajudar, com hem vist —i en tenim bona prova en els treballs d'aquest dossier—, a verificar dades, revisar plantejaments, projectar nous estudis i millorar els nostres coneixements, sense oblidar la transcendència social, avui, d'aquestes recerques. ■

La expulsió dels moriscos Vicente Carducho [1626]
Font: Museu del Prado, Madrid.

